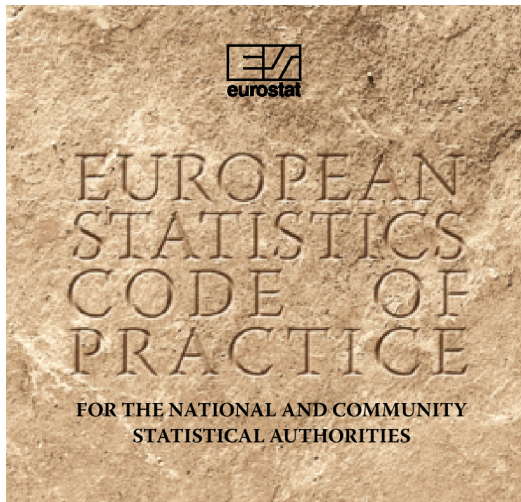

Euroopan tilastojen käytännäsäännöt

Kuva: Eurostat

Tämä esite on yksinkertaistettu suomennos käytännäsäännöistä ja niiden indikaattoreista.

EU:n komissio vahvisti käytännäsäännöt vuonna 2005. Tämän versio on hyväksytty Euroopan tilastojärjestelmäkomiteassa 28. syyskuuta 2011.

Euroopan tilastojärjestelmän visio

Euroopan tilastojärjestelmä on maailman johtava tilastotietopalvelujen tarjoaja ja tärkein Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tilastojen tuottaja. Euroopan tilastojärjestelmä tuottaa tieteellisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti yhdenmukaisia tilastoja, joiden laatua parannetaan jatkuvasti. Yhdenmukaiset tilastot muodostavat perustan demokraattisille prosesseille ja yhteiskunnan edistykselle.

Euroopan tilastojärjestelmän toiminta-ajatus

”Tarjoamme Euroopan unionille, muulle maailmalle ja suurelle yleisölle riippumatonta korkeatasoista tietoa Euroopan, valtioiden ja alueiden talouksista ja yhteiskunnista. Tiedot ovat kaikkien käytettävissä päätöksentekoa, tutkimusta ja keskustelua varten.”

Toiminta-ajatuksen ja vision toteuttamiseksi Euroopan tilastojärjestelmän jäsenet pyrkivät yhteistyöhön ja jatkuvaan vuorovaikutukseen tilastojen käyttäjien kanssa Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen sekä yleisten laadunhallinnan periaatteiden mukaisesti. Näihin periaatteisiin kuuluvat tilastojen integroinnin ja yhdenmukaistamisen ohella sitoutuminen johtajuuteen, kumpuun, henkilöstön tyytyväisyys ja toiminnan jatkuva parantaminen.

Euroopan tilastoja koskevat käytännesäännöt

Euroopan tilastoja koskevat käytännesäännöt perustuvat 15 periaatteeseen, jotka kattavat institutionaalisen ympäristön, tilastojen tuotantoprosessit ja tilastojen käytettävyyden. Kullekin periaatteelle on määritelty hyviä käytäntöjä kuvaavia indikaattoreita, joiden avulla voidaan tarkastella käytännesääntöjen toteutumista. Euroopan tilastojen laatukriteerit on määritelty Euroopan tilastolaissa.

Tilastoviranomaiset, joihin kuuluvat komissio (Eurostat), kansalliset tilastolaitokset ja muut Euroopan tilastojen laadinnasta vastaavat kansalliset viranomaiset sekä hallitukset, ministeriöt ja Eurooppa-neuvosto, ovat sitoutuneet noudattamaan käytännesääntöjä.

Käytännesääntöjen ja laadunhallinnan periaatteet muodostavat yhdessä Euroopan tilastojärjestelmän laatukeyksen.

Euroopan tilastojen käytäntesäännöt

Institutionaalinen ympäristö

Institutionaalisilla ja organisatorisilla tekijöillä on huomattava vaikutus Euroopan tilastoviranomaisten vaikuttavuuteen ja uskottavuuteen. Ne takaavat ammatillisen riippumattomuuden, valtuudet tiedonkeruuseen, riittävät voimavarat, sitoutumisen laatuun, tilastollisen tietosuojan, puolueettomuuden ja objektiivisuuden.

1. Ammatillinen riippumattomuus

Ammatillinen riippumattomuus politiikkaa toteuttavista, sääntelyä harjoittavista tai hallinnollisista tahoista sekä yksityisen sektorin toimijoista takaa tilastojen uskottavuuden.

- Kansallisen tilastoviraston ja Eurostatin tilastojen laatimisen riippumattomuus poliittisesta ja muusta ulkoisesta vaikutuksesta on säädetty laissa. Myös muiden tilastoviranomaisten riippumattomuus on varmistettu.
- Kansallisen tilastoviraston, Eurostatin ja muiden tilastoviranomaisten johtajien aseman tulee taata yhteydet poliittisten päättäjiin ja hallinnollisten virastojen johdon kanssa. Johtajilta edellytetään korkeatasoista ammattitaitoa.
- Kansallisen tilastoviraston, Eurostatin ja muiden tilastoviranomaisten johtajien tulee varmistaa tilastojen laadinnan riippumattomuus.
- Kansallisen tilastoviraston, Eurostatin ja muiden tilastoviranomaisten johtajilla on valtuudet päättää käytettävistä tilastollisista menetelmistä, standardeista ja menettelytavoista sekä tilastotiedotteiden sisällöstä ja ajoituksesta.
- Tilastotuotannon työohjelmat ovat julkisia ja niiden toteutumisesta raportoidaan säännöllisesti.

- Tilastot julkistetaan selvästi erillään poliittisista kannanotoista.
- Kansallinen tilastovirasto, Eurostat ja muut tilastoviranomaiset ottavat tarvittaessa julkisesti kantaa tilastointiin liittyviin kysymyksiin, tilastoihin kohdistuvaan kritiikkiin ja tilastojen väärinkäyttöön.
- Kansallisen tilastoviraston, Eurostatin ja muiden tilastoviranomaisten johdon valintakriteerit pohjautuvat vain ammatilliseen pätevyyteen. Heidän palvelussuhteidensa päättämisen perusteet määritellään lainsäädännössä, eivätkä nämä perusteet saa heikentää ammatillista tai tieteellistä itsenäisyyttä.

2. Tiedonkeruuvaltuudet

Tilastoviranomaisilla on laissa määriteltyt valtuudet kerätä tietoja tilastoja varten. Julkisen hallinnon organisaatiot, yritykset ja kotitaloudet voidaan lailla määrätä antamaan tietoja Euroopan yhteisön tilastoja varten tilastoviranomaisen niin vaatiessa.

- Tilastoviranomaisten tiedonkeruuvaltuudet tilastoja laadittaessa on kirjattu lakiin.
- Tilastoviranomaisilla on lakiin perustuva lupa käyttää hallinnollisia tietoaaineistoja tilastojen laadinnassa.
- Tilastoviranomaisilla on lakiin perustuva oikeus vaatia vastauksia tiedusteluihinsa.

3. Riittävät voimavarat

Tilastoviranomaisilla tulee olla riittävästi voimavaroja tilastojen laatimista varten.

- Tarvittavien tilastojen tuottamiseen on varattu riittävästi rahoitusta, osaavaa henkilöstöä ja teknisiä välineitä.
- Tilastojen kattavuus, yksityiskohtaisuus ja kustannukset ovat oikeassa suhteessa tarpeisiin.
- Uusien tilastojen tarve suhteutetaan kustannuksiin soveltamalla vakiintuneita menettelytapoja.
- Tilastojen lopettamis- tai supistamismahdollisuuksia arvioidaan jatkuvasti, jotta voimavaroja voidaan kohdentaa muihin tarkoituksiin.

4. Laatuun sitoutuminen

Tilastoviranomaiset ovat sitoutuneet laatuun. Ne tunnistavat järjestelmällisesti vahvuuksia ja heikkouksia parantaakseen tuotantoprosessia ja tuotteiden laatua.

- Laatu politiikka on määritelty ja julkaistu. Laadun hallinta on otettu huomioon organisaatorakenteessa, työvälineistössä ja ohjeistuksissa.
- Tilastotuotantoprosessin laatua suunnitellaan ja seurataan vakio-menettelyin.
- Tuotelaatua seurataan, arvioidaan ja siitä raportoidaan säännöllisesti Euroopan tilastojen laatukriteereiden mukaisesti. Eri laatutekijöiden välisten kompromissien vaikutukset otetaan huomioon arvioinnissa.
- Keskeisten tilastojen tuloksista tehdään säännöllisesti perusteellinen arvio. Tarvittaessa käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita.

5. Tilastosalaisuus (tilastollinen tietosuoja)

Tietojen toimittajien (kotitalouksien, yritysten, hallinto-organisaatioiden sekä muiden vastaajien) yksityisyys ja niiden luovuttaman tiedon luottamuksellisuus taataan. Tietoja käytetään ainoastaan tilastotarkoituksiin.

- Tietosuoja taataan laissa.
- Työntekijä allekirjoittaa salassapitoa koskevan sitoumuksen tilastoviranomaisen palvelukseen tullessaan.
- Tietosuojan tahallisesta rikkomisesta seuraa rangaistus.
- Henkilökunnalle on annettu ohjeet ja määräykset tietojen suojaamisesta tilastoja laadittaessa. Tietosuojaperiaatteet ovat julkisesti nähtävissä.
- Tilastotietokantojen turvallisuutta ja koskemattomuutta suojataan fyysisillä, teknisillä ja organisatorisilla järjestelyillä.
- Yksikkötason havaintoaineistojen tutkimuskäyttöön sovelletaan tiukkoja toimintasääntöjä ja teknisiä järjestelyjä.

6. Puolueettomuus ja objektiivisuus

Tilastoviranomaiset laativat tilastoja tieteellistä riippumattomuutta noudattaen objektiivisella, ammattimaisella ja avoimella tavalla sekä kohtelevat kaikkia käyttäjiä tasavertaisesti.

- Tilastot laaditaan tilastolliseen harkintaan perustuvaa objektiivisuutta noudattaen.
- Tilastollinen harkinta ohjaa tietolähteiden ja tilastomenetelmien valintaa samoin kuin tilastojen jakelua koskevia päätöksiä.
- Julkaistuissa tilastoissa havaitut virheet korjataan mahdollisimman nopeasti ja käyttäjille kerrotaan virheen korjaamisesta.
- Käytettyjä menetelmiä ja menettelytapoja koskeva tieto on julkisesti saatavilla.
- Tilaston julkistamisajankohdat ilmoitetaan etukäteen.
- Tilastojen määrävuosimuutoksista, ennakkolisten tietojen tarkistuksista, luokitusten soveltamisen muutoksista ja menetelmissä tapahtuneista muutoksista tiedotetaan etukäteen.
- Julkistetut tilastot ovat yhtäläisesti ja samanaikaisesti kaikkien käytössä. Tietojen jakelu ennakkoon ulkopuolisille käyttäjille on rajoitettua, valvottua ja julkista. Tietovuodon ilmetessä ennakkojakelun menettelyjä tarkistetaan siten, että tasapuolisuus tulee varmistetuksi.
- Tilastojulkistukset sekä tietoja koskevat lausunnot lehdistötilaisuuksissa ovat luonteeltaan objektiivisia ja puolueettomia.

Tilastoprosessit

Tilastoviranomaiset noudattavat eurooppalaisia ja muita kansainvälisiä standardeja, ohjeita ja hyviä käytänteitä tilastojen laadinnassa. Hyvä johtaminen ja tuotantoprosessin tehokkuus lisäävät tilastojen uskottavuutta. Merkityksellisiä tekijöitä ovat pätevät menetelmät ja asianmukaiset tilastolliset menettelytavat, kohtuullinen vastausrasite ja kustannustehokkuus.

7. Pätevät menetelmät

Korkealaatuiset tilastot perustuvat päteviin menetelmiin. Tämä edellyttää asianmukaisia työvälineitä, menettelytapoja ja asiantuntemusta.

- Tilastojen yleinen menetelmällinen viitekehys on eurooppalaisten ja muiden kansainvälisten standardien, ohjeiden ja hyvien käytänteiden mukainen.
- Standardikäsitteiden, -määritelmien ja -luokitusten johdonmukainen käyttö on varmistettu.
- Yritysrekisteriä ja väestötosten otantakehikkoa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa muokataan laadun takaamiseksi.
- Kansalliset ja Euroopan tason luokitukset vastaavat tarkasti toisiaan.
- Tilastoviranomaisten palvelukseen otetaan soveltuvan korkeatasoisen koulutuksen saaneita henkilöitä.
- Henkilöstön ammatillista osaamista parannetaan jatkuvalla koulutuksella.
- Menetelmiä ja työvälineitä parannetaan yhteistyössä tiedeyhteisön kanssa ja samalla tehostetaan menetelmien käyttöä.

8. Asianmukaiset tilastolliset menettelytavat

Korkealaatuisten tilastojen tukena käytetään asianmukaisia tilastollisia menettelytapoja kaikissa tilastotuotannon vaiheissa.

- Tilastojen laadintaan käytetään sellaisia hallinnollisia tietolähteitä, joiden määritelmät ja käsitteet vastaavat mahdollisimman hyvin tilastollisia käsitteitä.
- Tiedonkeruulomakkeet testataan järjestelmällisesti ennen tiedonkeruuta.

- Otantakehikko, otokset ja estimointimenetelmät ovat perusteellisesti harkittuja, ne tarkastetaan säännöllisesti ja niitä korjataan tarvittaessa.
- Tiedonkeruuta, tietojen tallennusta ja luokitusten soveltamista valvotaan jatkuvasti ja korjataan tarpeen mukaan.
- Editointi- ja imputointimenetelmät ovat asianmukaisia ja niitä tarkastetaan säännöllisesti sekä korjataan tai päivitetään vaatimusten mukaisiksi.
- Julkistettuihin tilastotietoihin tehtävissä korjauksissa noudatetaan vakiintuneita ja läpinäkyviä menettelytapoja.
- Tilastoviranomaiset osallistuvat hallinnollisten tietoaineistojen suunnitteluun, jotta aineistoista saataisiin paremmin tilastointiin sopivia.
- Hallinnollisten aineistojen omistajien kanssa tehdään sopimuksia, joissa molemmat osapuolet sitoutuvat edistämään aineistojen tilastokäyttöä.
- Tilastoviranomaiset tekevät hallinnollisten aineistojen omistajien kanssa yhteistyötä varmistaakseen aineiston laadun.

9. Kohtuullinen vastausrasite

Vastausrasite on kohtuullinen ja oikeassa suhteessa tiedonkäyttäjien tarpeisiin. Tilastoviranomaiset seuraavat vastausrasitetta ja pyrkivät sen vähittäiseen pienentämiseen.

- Tilastojen määrä ja yksityiskohtaisuus rajataan vain kaikkein tarpeellimpaan.
- Vastausrasite jaetaan mahdollisimman tasaisesti tutkittavan perusjoukon kesken.
- Yrityksiltä kerättävä tieto on mahdollisimman suuressa määrin saatavissa suoraan kirjanpidosta ja vastausten antamista helpotetaan sähköisten tiedonkeruuvälineiden avulla.
- Hallinnollisia lähteitä käytetään aina kun mahdollista, jotta päällekkäiseltä tiedonkeruulta vältytään.
- Tilastoviranomaiset luovuttavat aineistojaan toistensa käyttöön päällekkäisen tiedonkeruun välttämiseksi.
- Tilastoviranomaiset helpottavat aineistojen yhdistelyä vähentääkseen vastausrasitetta.

10. Kustannustehokkuus

Voimavaroja käytetään tehokkaasti.

- Tilastoviranomaisten voimavarojen käyttöä seurataan sekä sisäisesti että riippumattomalla ulkopuolisella valvonnalla.
- Tilastojen laadinnan ja jakelun tehokkuutta parannetaan tieto- ja viestintätekniikan avulla.
- Hallinnollisten tietoaineistojen sopivuutta tilastolliseen käyttöön parannetaan ja suoraa tiedonkeruuta vältetään.
- Tilastoviranomaiset edistävät ja ottavat käyttöön vakioituja ratkaisuja, jotka parantavat tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Tilastojen käytettävyys

Saatavilla olevat tilastot täyttävät käyttäjien tarpeet. Tilastoissa noudatetaan eurooppalaisia laatustandardeja ja ne palvelevat niin Euroopan unionin toimielinten, hallitusten, tutkimuslaitosten, elinkeinonharjoittajien kuin suuren yleisönkin tarpeita. Tärkeää on, kuinka relevantteja, tarkkoja ja luotettavia, ajantasaisia, yhtenäisiä ja vertailukelpoisia tilastot ovat sekä miten hyvin ne ovat käyttäjien saatavilla.

11. Relevanssi

Tilastot vastaavat käyttäjien tarpeita.

- On olemassa menettelytavat, joilla tietojen käyttäjiltä kerätään säännöllisesti palautetta siitä, miten tilastot vastaavat heidän tarpeitaan. Kerätyn tiedon avulla arvioidaan tarpeiden ja prioriteettien kehitystä.
- Tilastotuotannon työohjelmissa keskitytään ensisijaisten tarpeiden täyttämiseen.
- Käyttäjien tyytyväisyydestä kerätään järjestelmällisesti tietoa toiminnan kehittämiseksi.

12. Tarkkuus ja luotettavuus

Tilastot kuvaavat todellisuutta tarkasti ja luotettavasti.

- Lähdeaineistoja, välituloksia ja tuotettuja tilastotietoja arvioidaan ja niiden luotettavuus varmistetaan säännöllisesti.
- Otantavirheet ja muut kuin otantavirheet mitataan ja dokumentoidaan järjestelmällisesti eurooppalaisten standardien mukaisesti.
- Julkistetun tilastotiedon muutokset analysoidaan tilastojen laadun parantamiseksi.

13. Ajantasaisuus ja täsmällisyys

Tilastot julkaistaan ajantasaisina ja täsmällisesti.

- Tilastojen ajantasaisuus täyttää kansainväliset julkistamisstandardit.
- Tilastot julkaistaan yleisesti tiedossa olevaan kellonaikaan.
- Tilastojen julkaisuaitiueys vastaa mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita.
- Jos tilaston julkistusaikataulu muuttuu, siitä ilmoitetaan etukäteen. Samalla kerrotaan muutoksen syyt ja uusi julkistuspäivämäärä.
- Tilastosta julkaistaan ennakkollisia tietoja tarpeen mukaan tarkoitukseenmukaisella tarkkuustasolla.

14. Johdonmukaisuus ja vertailukelpoisuus

Tilastot ovat sisäisesti ja ajallisesti yhtenäisiä sekä vertailukelpoisia alueiden ja maiden kesken. Eri lähteistä peräisin olevia toisiinsa liittyviä aineistoja voidaan yhdistää ja käyttää yhdessä.

- Tilastot ovat sisäisesti yhtenäisiä ja johdonmukaisia (esimerkiksi käytetään samoja aritmeettisiä ja kirjanpitoyksiköitä).
- Tilastot ovat ajallisesti riittävän vertailukelpoisia.
- Tilastojen kattavuus, määritelmät, yksiköt ja luokitukset ovat standardien mukaisia.
- Eri lähteistä ja eri ajanjaksoilta kerättyjä tilastoja vertaillaan ja sovitetaan yhteen.

- Euroopan tilastojärjestelmän kansainvälinen vertailukelpoisuus varmistetaan vaihtamalla säännöllisesti tietoja muiden tilastojärjestelmien kanssa. Jäsenvaltiot ja Eurostat tekevät yhteistyössä menetelmä-tutkimuksia.

15. Saatavuus ja selkeys

Tilastot esitetään selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa sekä julkistetaan tarkoituksenmukaisella ja tasapuolisella tavalla. Julkaistuihin tilastoihin liitetään niitä tukeva metatieto ja ohjeet.

- Tilastot ja niiden metatieto esitetään ja arkistoidaan siten, että tilastotietojen oikea tulkinta ja merkityksellinen vertailu on mahdollista.
- Tilastojen jakelussa hyödynnetään nykyaikaista tieto- ja viestintätekniikkaa, mutta tarpeen mukaan myös painotuotteita.
- Tilastoista tuotetaan tarpeen mukaan asiakaskohtaisesti räätälöityjä analyysejä. Analyysitoimeksiantojen saatavuudesta tiedotetaan.
- Havaintoyksikkötason tiedot saa tutkimuskäyttöön vahvistetun menettelytavan mukaisesti.
- Tilastojen metatieto dokumentoidaan standardien mukaisesti.
- Käyttäjille kerrotaan tilastojen tuotannossa käytetyistä menetelmistä ja tiedon lähteenä käytetyistä hallinnollisista aineistoista.
- Käyttäjille kerrotaan tilastojen laadusta Euroopan tilastojen laatu-kriteerien mukaisesti.

Lisätietoa: <http://tilastokeskus.fi/org/periaatteet/kaytannesaannot.html>

Tilastokeskus
Käyntiosoite: Työpajankatu 13, Helsinki
Postiosoite: 00022 Tilastokeskus
Puhelin: (09) 17341
www.tilastokeskus.fi